

9.6.2008

Museovirasto
PL 169 (Sturenkatu 4)
00511 HELSINKI

Lausuntopyyntöne 11.4.2008

LAUSUNTO MUSEOVIRASTOLLE VALTAKUNNALLISESTI MERKIT-
TÄVISTÄ RAKENNETUISTA KULTTUURIYMPÄRISTÖISTÄ

Khs 2008-1006

Kaupunginhallitus päätti antaa seuraavansisältöisen lausunnon:

Kaupunginhallitus antoi ensimmäisen lausuntonsa asiassa 6.2.2006. Osittain esitetyt näkökohdat on otettu sellaisinaan huomioon, mistä kaupunginhallitus ilmaisee tyytyväisyytensä. Sen sijaan kaupunginhallitus pitää puutteena muun muassa sitä, ettei kaupungin kannalta tärkeän Malmin lentokentän eikä myöskään Santahaminan koskevia esityksiä ole muutettu, mikä on pääteltävissä siitä, ettei näitä alueita koskevia karttaliitteitä sisältynyt toimitettuun lausuntoaineistoon. Samoin puuttui aineisto Vantaasta ja Sipoosta Helsinkiin 1.1.2009 siirtyvältä liitosalueelta, johon kohdistuviin suojelutavoitteisiin Helsingin kaupungin tulee näissä oloissa voida vaikuttaa. Seuraavassa ovat kaupunginhallituksen kannanotot toimitetun aineiston ja aiemman lausunnon pohjalta.

Alueet, joissa kaupunginhallituksen lausunto on kokonaan tai osittain otettu huomioon

Töölönlahden rannan Linnunlaulun alue (kohdenimi: Eläintarhan huvilat ja yleishyödylliset laitokset) on sisällytetty tarkistettuun valikoimaan kaupunginhallituksen edellisellä lausuntokierroksella esittämällä tavalla.

Talin siirtolapuutarha on poistettu valikoimasta ja **Kumpulän siirtolapuutarha** sekä sen vieressä sijaitseva **koulupuutarha** on siihen lisätty kaupunginhallituksen esittämällä tavalla.

Kaupunginhallitus esitti edellisellä lausuntokierroksella **Kaartinkaupungin ja Ullanlinnan** ottamista mukaan valtakunnallisesti merkittävien kohteiden luetteluun vuoden 1993 luettelon mukaisesti. Museovirasto

9.6.2008

on nyt ottanut näiltä alueilta mukaan vain kaksi merkittävää rakennuskokonaisuutta, **Kaartin kasarmin** ja **Kirurgisen sairaalan**. Kaupunginhallituksen mielestä näissä kaupunginosissa on muitakin merkittäviä yksittäisiä kohteita, esimerkiksi Helsingin vanhin koulu Svenska Normallyceum, sekä asuinrakennusten muodostamia kokonaisuuksia, joita tulisi sisällyttää valtakunnallisesti merkittävien kohteiden luetteloon.

Kulosaaresta (kohdenimi: Kulosaaren huvilakaupunki) on kohdeluetteloon sisällytetty suppea, pääasiallisesti vain vanhimman rakennuskannan käsittävä osa. Vuoden 1993 luettelossa saari oli mukana kokonaisuudessaan. Kaupunki on viime vuosina laajentanut suojelua käsittämään myös uudempaa rakennuskantaa ja katsoo, että valtakunnallisesti merkittävään aluekokonaisuuteen tulisi sisältyä laajemmin myös puutarhakaupunki-periaatteen mukaisesti toteutettua ja siten perinnettä positiivisella tavalla jatkavaa uudempaa rakennuskantaa.

Kaupunkisuunnitteluviraston jälleenrakennuskauden pientaloalueita koskevassa selvityksessä (2003) nousi esiin joitakin rakennuskannaltaan ja ympäristöltään poikkeuksellisen hyvin ja yhtenäisenä säilyneitä alueita. Näistä Museovirasto on nyt sisällyttänyt luetteloon uutena kohteena **Länsi-Herttoniemen pientaloalueen**. Aluekokonaisuuteen on liitetty myös Herttoniemen ala-aste, joka on kaupunkisuunnitteluviraston julkaisemassa Opintiellä -raportissa luokiteltu arkkitehtonisesti, historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittäväksi kohteeksi.

Olympiarakennukset -kokonaisuuteen on sisällytetty kaksi Kisakylään kuuluvaa rakennusryhmää kaupunginhallituksen esittämällä tavalla.

Museovirasto on sisällyttänyt **Sörnäisten rannan** entisen teollisuusmiljöön (kohdenimi: Osuusliikkeiden ja teollisuuden Sörnäinen) valikoimaan 1993 luettelon mukaisesti, mutta sitä pienemmäksi rajattuna, ja ottanut siten huomioon kaupunginhallituksen aiemman lausunnon.

Kaupunginhallituksen aikaisemman lausunnon mukaisesti tarkistettuun valikoimaan on sisällytetty vuoden 1993 luettelossa mukana ollut **Viikin opetus- ja koetila**.

Ehdotetut muutokset, joita Museovirasto ei ole ottanut huomioon

Malmin lentokenttä esiintyy luettelossa, joskaan viimeisintä karttaa ei ollut saatavilla. Tämän vuoksi kaupunki osin toistaa jo aiemmassa lausunnossa sanottua. Kentälle etsitään vaihtoehtoista sijaintipaikkaa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan valtioneuvoston päätöksen mukaan. Uuden sijaintipaikan löytyessä lentokenttätoiminta

9.6.2008

yläsk.

Malmilla lakkaa ja alue osoitetaan asuinkäyttöön. Museoviraston ehdotama, vuoden 1993 luetteloa laajempi aluemarkintä on siten ristiriidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa. Vuoden 1993 luettelossa mukana on vain lentokentän arvokas rakennuskanta.

Helsingin yleiskaava 1992:ssa, joka jäi voimaan, kun Yleiskaava 2002:n merkinnät jäivät kaavan hyväksymiseen liittyneen muotovirheen vuoksi vahvistumatta, Malmin lentokenttäalue on osoitettu asuinkäyttöön, mikäli muu toiminta siirtyy pois. Kaavamääräyksen mukaan lentokenttärakennukset kuuluvat kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen alueeseen, ja alueella tapahtuvat muutokset tulee suunnitella siten, ettei niiden kulttuurihistoriallisia, rakennustaiteellisia tai kaupunkikuvallisia ominaispiirteitä turmella. Alueen kaiken suunnittelun lähtökohtana on, että arvokas rakennuskanta säilytetään. Kaupunginhallituksen mielestä Malmin lentokentän alueelta valtakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi tulee osoittaa vain lentokentän arvokas rakennuskanta. Lentotoimintaan tai ylipäätään mihinkään muuhunkaan elinkeino- tai muuhun toimintaan ei maankäyttö- ja rakennuslain tai rakennussuojelulain mukais- ta suojelua voida ulottaa.

EI

Museovirasto ei myöskään ole ottanut huomioon kaupunginhallituksen kantaa, jonka mukaan ei ole perusteltua osoittaa **Meilahden sairaala-alue** valtakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi. Meilahden sairaala on valtakunnallinen sekä Helsingin ja ympäristökuntien alueellinen keskussairaala ja sillä on vahva asema lääketieteen tutkimuksen ja opetuksen kampuksena. Kaupunginhallituksen mielestä on oleellisen tärkeää turvata alueen sairaala- sekä opetus ja tutkimustoiminta ja niiden kehittyminen. Näiden tavoitteiden ohella kaupunki ottaa kaavoitustyösäään huomioon rakennussuojelukysymykset mahdollisimman hyvin. Kaupunginhallitus esittää, että Meilahden sairaala-alue jätettäisiin pois valtakunnallisesti merkittävien kohteiden luettelosta.

raj.

Santahaminan osalta Museovirasto ei ole ottanut huomioon kaupunginhallituksen esittämää kantaa vaan on esittänyt, että uudessa kohde- luettelossa saari tulisi olemaan kokonaisuutena käsittäen myös rakentamattomat vyöhykkeet (huomio tehty ilman uusinta karttaa). Kaupunginhallituksen mielestä valtakunnallisesti merkittävän kokonaisuuden rajauksen tulee olla sama kuin yleiskaavassa esitetty raja- eli käsittää pääasiassa saaren arvokas rakennuskanta ympäristöineen. Yleiskaava 2002:ssa tämä vyöhyke on merkitty rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäväksi alueeksi. Helsingin yleiskaava 2002:ssa on varauduttu Santahaminan ottamiseen asuinkäyttöön siinä tapauksessa, että Puolustusvoimat siirtyy pois alu-

9.6.2008

eelta. Linnoituslaitteet otetaan alueen suunnittelussa huomioon muinaismuistolain edellyttämällä tavalla.

Museovirasto ei ole supistanut **Suomenlinnan** ympärille piirtämäänsä laajaa rajausta, niin kuin kaupunginhallitus edellisellä lausuntokierroksella esitti. Päinvastoin, maailmanperintökohteen ja useita muita saaria sisältävään aluekohteeseen on lisätty vielä Harakan saari. Museoviraston perusteluna on, että tämä kokonaisuus muodostaa historiallisen linnoitusalueen. Helsingin yleiskaava 2002:ssa kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäviksi kohteiksi on Suomenlinnan lisäksi merkitty Vallisaari ja Kuninkaansaari. Suomenlinnaan ollaan laatimassa asemakaavaa, jossa sen asema maailmanperintökohteena on lähtökohtana. Linnoituslaitteet otetaan kaavoituksessa huomioon sopimalla niistä Museoviraston kanssa. Kaupunginhallituksen mielestä Suomenlinnan alue tulee rajata vuoden 1993 kohdeluettelon mukaisesti.

Vartiosaaren osalta Museovirasto ei ole ottanut huomioon kaupunginhallituksen esittämää kantaa, jonka mukaan saarta ei tule osoittaa valtakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi muutoin kuin rannan huvilavyöhykkeen osalta. Yleiskaava 2002:ssa Vartiosaari on merkitty selvitysalueeksi. Saaren toimintoja on tarpeen kehittää, mutta samalla sen arvokas huvilakulttuuri on tarkoitus säilyttää. Kaupunginhallitus esittää edelleen, että Vartiosaarta ei sisällytetä tarkistettuun kohdeluetteloon.

Kruununhaka kuului kokonaisuutena 1993 luetteloon, ja kaupunginhallitus ei pitänyt aikaisemmassa lausunnossaan sen poistamista valtakunnallisesti merkittävien kohteiden luettelosta perusteltuna. Museovirasto ei kuitenkaan ole ottanut tätä huomioon. Kaupunginhallitus esittää edelleen Kruununhaan ottamista mukaan kohdeluetteloon.

Luettelon ulkopuolelle on edelleen jäänyt entinen **Volvo Auto Oy:n toimitalo**, jonka kaavoitusprosessiin kohteen valtakunnallinen arvo on vaikuttanut merkittävästi. Lisäksi tulee huomata, että rakennuksen säilymiseen vaikutti merkittävästi Museoviraston kanta siitä, että rakennus on valtakunnallisesti merkittävä. Kaupunginhallitus pitää perusteltuna kohteen sisällyttämistä valtakunnallisesti merkittävien kohteiden luetteloon.

9.6.2008

Helost
raj

Aikaisempi Itä-Helsingin kartanot ja huvilasaaret on nyt nimetty uudelleen **Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutus** -nimiseksi aluekohteeksi. Koska kyseiseen kokonaisuuteen kuuluu myös huomattavia kartanoita, kaupunginhallitus esittää, että nimi kuuluisi **Helsingin höyrylaivareittien kartanot ja kesähuvila-asutus**. Kohteen sisältämien **Tullisaaren, Stansvikin ja Herttoniemen kartanon** aluerajausta on muutettu edellisen lausuntokierroksen jälkeen. Herttoniemen kartanon rajausta tulisi kuitenkin edelleen tarkistaa siten, että kartanon alue ulottuu mereen saakka. Aluekohteeseen ei ole edelleenkään sisällytetty **Degerön kartanoa**, kuten kaupunginhallitus edellisellä lausuntokierroksella esitti. Rakennustaiteellisesti merkittävä kartano on harvinaisen hyvin säilynyt alkuperäistä vastaavassa asussaan ja on lisäksi erinomaisesti säilyttänyt alkuperäisen suhteensa ympäröivään maisemaan. Kaupunginhallitus esittääkin kartanoa sisällytettäväksi höyrylaivareittien kartanot ja kesähuvilat -kokonaisuuteen.

Muut Museoviraston tekemät muutokset

ot

Valtakunnallisesti arvokkaimmiksi pääkaupunkiseudun 1. maailmansodan linnoitteiksi on Helsingin osalta valittu yksitoista parhaiten säilynyttä tyypillistä tai harvinaista tai muuten ainutlaatuista kohdetta. Näistä aluekohteista Kivikossa on jo rakennettu osalle alueesta kerrostaloalue, jonka suunnittelussa linnoituslaitteet on otettu huomioon. Myös Mustavuoreen on Yleiskaava 2002:ssa osoitettu uusi asuinalue. Museovirasto on laajentanut Mustavuoren linnoitusalueen rajausta verrattuna aiempaan luonnokseen. Aiempien Museoviraston antamien tietojen mukaan suunnitellulla asuinalueella sijaitsee ainoastaan ammusvarasto ja tykkiteitä. Ne on alueen suunnittelussa otettu huomioon. Kaupunki käy vielä Museoviraston kanssa läpi Mustavuoren laajemman rajauksen perusteet ja vaikutukset meneillään olevaan kaavoitukseen. Santahaminan ja Suomenlinnan linnoitteita on käsitelty lausunnossa aiemmin.

Käpylän länsiosan pientaloalue on sisällytetty kohdeluetteloön (kohdenimi: Käpylän puutaloalueet ja Käärmetalo). Käpylän länsiosaan, sisältäen myös Käärmetalon, on juuri laadittu asemakaavan muutosehdotus, jossa suojeluarvot on otettu huomioon.

Lopuksi kaupunginhallitus pitää epäkohtana sitä, että avoin yhteistyö kohdeluettelo valmisteltaessa ei ensimmäisen lausuntokierroksen jälkeen ole toteutunut aiemmassa lausunnossa esitettyllä tavalla. Sama

9.6.2008

koskee mahdollista valmisteltavana olevaa tulkintaohjetta valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen huomioon ottamisesta kaavoituksessa. Lisäksi lausunnonle toimitetusta luettelosta puuttuu vaikutusten arviointi.

Lisätiedot:

Sippola-Alho Tanja, kaupunginsihteeri, puhelin 310 36024

Makkonen Leena, rakennussuojelu, puhelin 310 37262

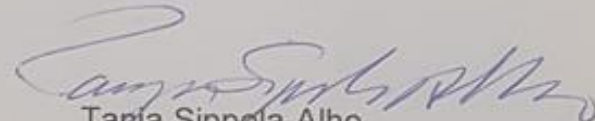
Karisto Maria, maisemakulttuuri, puhelin 310 37211

Kuokkanen-Suomi Liisa, linnoituslaitteet, puhelin 310 37225

HELSINGIN KAUPUNGINHALLITUS

Hannu Penttilä
apulaiskaupunginjohtaja

Tanja Sippola-Alho
kaupunginsihteeri